

Анотація

В статті розглядається проблема професійної підготовки учителів трудового навчання. Аналізуються нові підходи до змісту існуючих систем трудового навчання і розробки нових.

*Андрусь О.І.
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут”*

**МОДУЛЬНО-ПРОЕКТУЮЧА ТЕХНОЛОГІЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Постановка проблеми. Приєднання України до Болонської конвенції є виваженим кроком на шляху до Європи, яка нині визначає нові горизонти цивілізаційного розвитку з метою динамічного перетворення в регіон з конкурентоспроможною економікою, на основі новітніх знань, вирішення проблем зайнятості, поліпшення якості життя та розширення соціальних можливостей.

Україна в цьому процесі йде своїм шляхом. Адже, це і становлення державності, і ринкові перетворення, які змінюють всі сфери нашого життя, і інтеграція в європейську та світову спільноту. Все це не прості процеси, які вирішують на своєму рівні політики, бізнесмени, економісти, промисловці, фінансисти, представники фундаментальних досліджень, освітяни, представники інших галузей.

Особлива роль у розвитку інноваційної економіки належить вищій школі, університетам, які сьогодні визначають горизонти європейського культурного виміру в контексті приєднання до Болонської конвенції. Вони покликані забезпечити формування науково-технічного потенціалу суспільства через підготовку спеціалістів, які здатні створити технологічну основу поступального розвитку держави. І найперше, для подолання розбіжності у соціально-економічному розвитку між різними країнами необхідно зменшити розрив у рівні знань.

Однією з умов приєднання України до Болонської конвенції є впровадження кредитно-модульної системи залікових одиниць (кредитів), яка відповідає формі європейської освітньої системи. Зазначені зміни повинні торкнутися не тільки форми, а й суті, зокрема, розробки та впровадження інноваційних підходів у навчальний процес безпосередньо.

Дана обставина передбачає суттєві зміни в роботі викладача, який за інноваційних умов набуває ролі тьютора (помічника) та повинен спрямовувати свою діяльність в руслі надання студентам відповідної консультативної допомоги. Це вимагає постійного самоудосконалення, поповнення знань, необхідних для концентрованих форм подачі

матеріалу та ґрунтового методичного забезпечення навчального процесу в поєднанні з ефективними технологіями аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студента.

Аналіз передової науково-педагогічної літератури показав, що зазначеним інноваційним тенденціям у ВНЗ найбільше відповідає модульна технологія, засновниками якої є американські педагоги-дослідники Б. Скіннер (1957), С. Постлеснайт (1971) Дж. Расселл (1974), А. Гучинські (1983).

До нас модульне навчання потрапило в кінці 80-х років завдяки працям Ю. Устинюка, П. Юцявічене, А. Алексюка, В. Бондаря, А. Фурмана та інших.

Вивчення та аналіз наукових першоджерел дав змогу виявити та класифікувати сучасні модульні технології: модульно-тьюторська (А. Алексюк, О. Попович); модульно-рейтингова (В. Бондар, Л. Глоба, М. Громкова, Л. Романишина, М. Шиян); модульно-розвивальна (А. Фурман, О. Гуменюк, В. Мельник, Н. Терещенко); модульно-проблемна (П. Третьяков, І. Сенновський, Л. Федорик); модульно-квантова (Г. Едельман, В. Маунткасл, Дж. Центагозай, В. Нуждін, О. Лисейчиков, М. Чошанов).

Значного практичного поширення модульні технології набули у зв'язку з їх гнучкістю та адаптивністю. Ці технології передбачають варіативність навчання, пристосування навчального процесу до можливостей та запитів студентів, що дає можливість ефективного формування орієнтаційних (змістових) та операціональних (виконавчих і контрольних-оцінних) функцій майбутнього спеціаліста. Але зміст та дидактичне наповнення у кожному випадку їх застосування змінюється. Це пов'язано з розв'язком певних психолого-педагогічних проблем навчального процесу, які вирішуються у кожній конкретній ситуації.

Постановка завдання. Зазначені технології нині широко використовуються у навчальному процесі ВНЗ, проте, проблема вдосконалення економічної підготовки студентів університету в контексті зазначених процесів у педагогічних дослідженнях розроблена недостатньо.

У зв'язку з цим, в Національному технічному університеті “Київський політехнічний інститут” розроблена і впроваджена модульно-проектуюча технологія (МПТ) в процес економічної підготовки студентів. У попередніх публікаціях були розглянуті особливості економічної підготовки на сучасному етапі та проаналізовані виявлені труднощі студентів [3, с. 11–13, 4, с. 17–25, 5, с. 275-282, 6, с.16].

Метою даної роботи є аналіз теоретичних основ та практичного використання модульно-проектуючої технології в процесі економічної підготовки студентів технічного університету.

Результати наукового пошуку. Удосконалення процесу економічної підготовки студентів НТУУ “КПІ” ми розпочали враховуючи, що нинішній етап розвитку ринкової економіки та її поширення у світі характеризується появою нового фактору виробництва – інформації, а саме, знання та уміння людей, яких вони набувають

завдяки економічній, професійній підготовці та практичному досвіду.

У зв'язку з цим, виняткового значення набуває самостійна робота студента. Кількість годин її збільшується у навчальних планах, але реальний механізм її активізації повинен виявлятися у конкретному спрямуванні студентів у цій роботі.

Зазначена тенденція стала визначальною в модульно-проектуючій технології, що спрямована активізувати самостійну роботу студента, сприяє його соціальній адаптації та започатковує потребу постійного поновлення знань.

В основі побудови МПТ є специфічні принципи, які визначають цілі, зміст та методику її організації. Серед них принципи: модульності, проектування, системності, структурування змісту навчання динамічності дієвості, гнучкості, різноплановості, методичного консультування, паритетності, науковості, практичного використання та оперативності знань. Два з них – модульний і проектний – визначають назву технології.

Модульний принцип організації навчального процесу передбачає поділ курсу економічної теорії з 36 годин лекцій, 18 годин практичних та 54 годин самостійної роботи (за навчальним планом) на три модулі самостійної роботи і один модуль індивідуальної роботи студента. Таким чином, половина навчального часу передбачена навчальним планом на самостійну роботу студентів.

Друга частина назви – “проектна” – стосується принципу проектування, який охоплює ряд важливих моментів. В технології як студент, так і викладач проектують і моделюють зміст аудиторної та самостійної роботи і процес цей є неформальним.

Викладачем створена ґрунтовна навчально-методична база (“критична маса”), на основі якої викладач має можливість спрямовувати діяльність студентів, прогнозувати та передбачати результати навчального процесу. До такої “критичної маси” маси належить повний навчально-методичний комплекс: навчальні та робочі програми з курсу, навчальні посібники – курс лекцій та для проведення практично-семінарських занять, методичні рекомендації по організації самостійної і індивідуальної роботи студентів у МПТ.

Для студента в МПТ створені умови перетворення його з об'єкта навчального процесу в суб'єкт (об'єкт – той, кого навчають, суб'єкт, той, хто вчиться сам) шляхом з одного боку – активізації самостійної роботи, з іншого – індивідуалізації підходів до кожного студента. Це реалізується таким чином, що проектування, планування та реалізація навчальної діяльності здійснюється самим студентом в індивідуальному темпі та порядку, шляхом поступового опанування чотирьох навчальних етапів.

Важливою складовою МПТ є використання інноваційних інформаційних джерел (нових економічних видань та системи INTERNET).

Розглянемо більш детально методичну організацію МПТ.

Просування кожного студента в процесі вивчення курсу економічної теорії передбачає поступове опанування чотирьох етапів.

Перший етап – охоплює проблемну лекцію та складання вправ змістово-

пошукового плану.

Проблемна лекція. У МТП лекційний матеріал викладається “глобально”, акцентуючи увагу студентів на головних інформаційних вузлах. В процесі викладання створюються проблемні ситуації, які активізують увагу та навчальну діяльність студентів. Наприклад, розглядаючи механізм ринкової економіки будуємо криві попиту і пропозиції та ставимо проблему щодо їх ефективної взаємодії, інакше кажучи, визначаємо стан ринкової рівноваги. Студенти визначають, що ринкова рівновага встановлюється в точці перетину двох кривих.

Проблемна лекція безумовно активізує роботу студента, та все ж відноситься до пасивних форм роботи, адже тут управлінцем навчального процесу залишається викладач.

Але від неї неможливо відмовитися, адже викладач повинен вказати студентові основні науково-пізнавальні орієнтири з теми, яка вивчається. Технічно цю проблему, мабуть згодом, можна вирішити за допомогою телебачення, інформаційних технологій, звільнивши викладача від читання лекцій (така практика є в освіті Японії). Та виховну функцію живого людського спілкування замінити нічим не можна.

Важливим на лекції є конспектування теми. Воно є вузловим і узагальнюючим методом роботи студента, адже при цьому робиться спроба опанувати більший обсяг матеріалу, ніж просто запам’ятати головну ідею.

У МПТ всі студенти ведуть власний конспект. Як показує аналіз, деякі студенти конспектують неакуратно та спрощено. За таких умов вони просто перефразують переліки інформації, але не дають більш концептуального узагальнення ідей, і якщо в подальшому необхідно засвоїти зміст матеріалу більш абстрактно чи критерії навчання вимагають більш високих рівнів опанування, тоді перерахування чи перефразування в процесі конспектування виявляється недостатнім.

МПТ передбачає дві можливості подолання студентом цих проблем. По-перше, нами підготовані конспекти лекцій, які повністю охоплюють навчальний матеріал. Можливість користуватися цими методичними матеріалами спочатку викликала у ряду студентів небажання вести конспект взагалі. Але, як показали спостереження, конспект викладача хоча й корисний в процесі складання екзамену, насправді він заважає розвитку короткотермінової пам’яті. За таких умов студенти перестають кодувати інформацію, отриману на лекції, міркуючи, що наші записи – це все, що їм треба. Насправді, лише поєднання огляду особистих конспектів студента і конспектів викладача дає найвищий рівень успіху, через те, що один є доповненням іншого. У такому разі, ми надаємо студентам конспект лише після того, як вони опрацюють свої власні конспекти.

Другою складовою цього етапу є складання і розв’язок вправ змістово-пошукового плану. Після кожного лекційного заняття накопичується тематичний

перелік термінів, а в кінці опанування модулю кожен студент складає індивідуальну вправу змістово-пошукового плану по всім темам модулю.

Такий підхід, коли одиниці навчального матеріалу організовані в значимі тематичні категорії чи ядра є ефективним і більше сприяє процесу учіння та відновлення у пам'яті, ніж перелік термінів, що представлені послідовно.

Слід зазначити, що вправи змістово-пошукового плану є надзвичайно ефективним організаційним підходом в опануванні предметів, які мають теоретичний, описовий характер, таких як економічна теорія. Це сприяє розвитку здібності організовувати інформацію, структурувати її та удосконалювати високоорганізовані читацькі уміння і процес учіння взагалі.

На цьому ж рівні можна проводити семінарські заняття, що реалізується в традиційній педагогіці. Але про більш продуктивний підхід до організації семінарських занять скажемо далі.

Другий етап включає розв'язок простих задач, складання опорних конспектів з теми та тестовий контроль рівня знань.

Розв'язок простих задач передбачає практичне закріплення теоретичного матеріалу. За допомогою цього студенти краще орієнтуються в теоретичному матеріалі та запам'ятовують формули показників, скажімо, норми амортизації, диференційної ренти, рівня рентабельності і т. і.

Складання опорних конспектів з теми – дидактичний прийом, який використовують численні педагоги, які надають учням чи студентам готові крупноблочні опори навчального матеріалу (системні опорні конспекти (Т. Лавренть'єва), синтетичні конспекти (В. Шаталова, С. Шевченко), блок-схеми (О. Лисейчикова М.Чошанова), граф-схеми, матриці (П. Ерднієв), концепти (М. Щетинін), "павучки" (Дж. Хамблін), логічні моделі тощо).

У МПТ ми використали досвід цих дослідників для спрямування самостійної роботи студентів, які в процесі опрацювання кожної теми модулю самостійно створюють крупноблочні опори.

Цей вид роботи відповідає їх віковій категорії, розвиває аналітичні здібності студента, уміння структурувати матеріал, виокремлювати у питанні головне. Варто зазначити, що згортання та розгортання інформації активно сприяє її оволодінню.

Тестовий контроль рівня знань – навчально-контролюючий вид роботи, який запозичено з американської педагогічної системи. Там цим займаються академічні інститути. За допомогою кваліфіковано складеного тесту можна виявити не тільки рівень опанування даної теми, але й рівень опанування курсу на даному етапі, деякі психологічні, індивідуальні особливості, опосередковані дані тощо.

Аналіз нашої сучасної навчально-методичної літератури з економічної підготовки показав, що не всі тести мають належний навчально-методичний рівень.

Якщо серед варіантів відповідей тестів є одна вірна відповідь, а три інших наперед неправильні, то навряд чи можна говорити про ефективність такого дидактичного матеріалу. Це відразу ж відчувають студенти. Вони люблять такі тести, через те, що таким чином можна легко отримати додаткові бали.

Але якщо, скажімо, у тесті на запитання “Як зміниться цінова еластичність, якщо ціна зміниться з 5 до 7 грн.?” з’являється чотири цифрові відповіді, то такий тест є більш досконалим дидактичним матеріалом. Щоб відповісти на нього, студентові треба зробити простий розрахунок. В МПТ ми віддаємо перевагу другим.

Третій етап охоплює вирішення проблемних ситуацій, аналітичне опрацювання навчальної літератури та участь студентів у семінарському занятті.

Вирішення проблемних ситуацій, іншими словами, застосування кейсового методу є дієвим методом активізації навчальної діяльності студентів, адже сприяє наближенню до практичного використання набутих знань. Нами розроблені відповідні дидактичні матеріали, які входять до навчального посібника з практично-семінарських занять.

Наприклад. Фірма “Гол!” отримала виняткові права на торгівлю пиріжками на місцевому стадіоні під час матчів. Вона може призначити будь-яку ціну на свій товар – 1, 5 або навіть 10 грн., оскільки тільки у неї вболівальники можуть купити їжу під час матчу. Перед тим як призначити ціну компанія провела маркетингове дослідження попиту на пиріжки за різними цінами та виявила, кількість реалізованої продукції за різними цінами при повному стадіоні. Отримані результати:

<i>Ціна за шт., грн.</i>	<i>Кількість покупців</i>	<i>Загальні витрати, грн.</i>
1, 0	1000	330
1, 25	800	290
1, 5	500	230
2, 0	100	135
5, 0	50	125
10, 0	3	116

За результатами дослідження розрахувати суму доходу, можливі прибутки (збитки) за різними цінами та вирішити, яку ціну призначили б ви якби були господарем фірма “Гол!”?

Для розв’язання проблеми призначення оптимальної ціни студенти розраховують суму доходу за кожною ціною та відповідні прибутки:

Таблиця

<i>Ціна за шт., грн</i>	<i>Кількість покупців</i>	<i>Сума доходу, грн.</i>	<i>Загальні витрати, грн.</i>	<i>Прибутки (збитки), грн.</i>
<i>1, 0</i>	<i>1000</i>	<i>1000</i>	<i>330</i>	<i>670</i>
<i>1, 25</i>	<i>800</i>	<i>1000</i>	<i>290</i>	<i>710</i>
<i>1, 5</i>	<i>500</i>	<i>750</i>	<i>230</i>	<i>520</i>
<i>2, 0</i>	<i>100</i>	<i>200</i>	<i>135</i>	<i>65</i>

<i>5, 0</i>	<i>50</i>	<i>250</i>	<i>125</i>	<i>125</i>
<i>10, 0</i>	<i>3</i>	<i>30</i>	<i>116</i>	<i>(86)</i>

Студенти визначають, що максимальний прибуток фірма отримує, при реалізації продукції за ціною 1, 25 грн.

У процесі розв'язку проблемних ситуацій студенти навчаються бачити причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами, аналізувати їх, знаходити нові, нестандартні способи їх вирішення. Інколи такі завдання передбачають одночасний розв'язок декількох проблем.

Важливою складовою даного етапу є аналітичне опрацювання навчальної літератури, що передбачає порівняльний аналіз якнайменше 3-х бібліографічних джерел, чи вивчення економічних інновацій за сучасними інформаційними джерелами з теми чи питання. Скажімо, порівняльний аналіз підходів відомих українських та зарубіжних економістів з першоджерел, які сьогодні стрімко з'являються. Або порівняльний аналіз підходів різних економічних шкіл (австрійської, американської, французької, англійської і т. і.) чи різних напрямів економічної теорії (меркантилістів, фізіократів, класиків, неокласиків, кейнсіанців чи представників неокласичного синтезу).

Своєрідним підсумком неформальної самостійної роботи студента є його участь у семінарському занятті. Якщо студент пройшов попередні складові МПТ, то й теоретичний аналіз питань семінару відбувається на високому рівні. Як показали практичні спостереження, поетапна підготовка до семінарського заняття дозволила суттєво розширити вербальні здібності студента, активізувати його роботу на семінарі, розширити його інформаційне поле.

Четвертий етап економічної підготовки передбачає написання рефератів та науково-дослідну роботу кращих представників нашої студентської молоді. Варто зазначити, що четвертий етап спрямовує саме індивідуальну роботу студента.

Написання рефератів, як вид навчальної діяльності студента на нинішньому етапі має певні особливості. По-перше, створення тематичного банку рефератів з курсу економічної теорії сприяло індивідуалізації підходів. Тематика рефератів підібрана таким чином, що кожний студент на потоці має певну тему, які не повторюються.

По-друге, варто зазначити, що у вік інформаційних технологій надання викладачеві будь-якого реферату не проблема. Студенти знають: з INTERNET можна "скачати" будь-яку інформацію, а тим більше реферат. І цю можливість ми використовуємо дещо в іншому напрямку.

Якісне написання реферату це – копітка, творча робота, яка вимагає ґрунтовної підготовки студентів та наявності науково-дослідницьких умінь. Для уникнення взаємного ошукування, ми налаштовуємо студентів саме на неї, попереджаючи: "Не приносьте того, що тиражується не один рік." Саме з цих позицій ми і оцінюємо

реферати.

Важливою складовою цього етапу економічної підготовки студентів є науково-дослідна робота кращих представників студентської молоді. Сучасні економічні тенденції спонукали нас до відродження давньої традиції – студентського наукового товариства. Спочатку його робота була пов'язана з аналізом економічних новацій, тенденцій, але, згодом, з'явилися перші справжні дослідження та потреба їх обговорення на студентській конференції. Першу науково-практичну конференцію було проведено в грудні 2002 року. Матеріали цієї конференції опубліковано. Вона стала обов'язковою складовою МПТ. І як результат цієї роботи – в грудні 2003 року була проведена друга науково-практична конференція. Її матеріали готуються до видання.

Ця робота має важливі результати: орієнтація в процесі наукового пошуку не тільки на бібліографічні джерела навчальних посібників, але й на періодичні видання такі як, Економіка України, Вопросы экономики тощо, а також на використання інформаційної системи INTERNET в процесі дослідження проблеми. Метою такого підходу є виняткова важливість навчання, як інструменту в процесі мобільної орієнтації сучасного спеціаліста у інформаційному просторі. Як показали дослідження, у студентів формується стійка потреба використання різних інформаційних джерел в процесі вирішення будь-яких проблем.

Аналіз зазначеного підходу підказав головний висновок – без залучення студентської молоді до науково-дослідної роботи виховання національної еліти неможливе.

Відповідно до розглянутих етапів розроблена рейтингова оцінка результатів навчальної діяльності студентів. Вона підпорядкована сучасним тенденціям Європейського освітнього процесу.

Підсумкове семестрове оцінювання здійснюється у процесі накопичення балів рейтингу студента кожного з трьох модулів його самостійної роботи та модулю індивідуальної роботи в межах МПТ.

В процесі роботи студент повинен набрати максимально певну кількість балів у кожному з трьох модулів самостійної роботи (28 – у першому модулі, 30 – у другому і 29 у третьому (різна кількість балів пов'язана з різною кількістю тем модулю). Разом – 87 балів) і 13 балів у модулі індивідуальної роботи. Якщо студент набрав 100 балів у чотирьох модулях, то він звільняється від складання іспиту. Якщо, студент не набрав 100 балів, йому надається можливість добрати відповідні бали під час складання іспиту. Навчальна робота студента протягом семестру проектується на основі індивідуального графіку (додаток 1).

Індивідуальний графік роботи студента _____ факультет _____, курс _____, гр. _____						
Етапи опанування матеріалу	Дидактичні прийоми (шкала оцінки)	Модулі				Семестровий рейтинг
		самостійної роботи			індивідуальної роботи	
		I. Вступ до економічної теорії.	II. Мікроекономіка	III. Макроекономіка		
I	Опрацювання конспекту лекцій (0-1)					
	Складання і розв'язок індивідуальних вправ змістово-пошукового плану (1-2)					
II	Розв'язок задач (0-1-2)					
	Складання опорних конспектів(0-1)					
	Написання економічних диктантів, тестів з модулю (0-1-2)					
III	Розв'язок проблемних ситуацій (0-2-3)					
	Складання доповнень до конспекту (1-2-3)					
	Обговорення програмних семінарських питань(0-3-4-5)					
	Модульний контроль (2-3-4-5)					
IV	Написання рефератів з обраної теми (1-2-3)					
	Наукове дослідження актуальних питань економіки (3)					
	Участь кращих студентів у студентській науково-практичній конференції (7)					
Загальний рейтинг						
Шкала оцінки		(28)	(30)	(29)	(13)	100

Безпосередньо у модулі студент повинен набрати таку кількість балів (такий рейтинг розроблений у зв'язку з необхідністю атестаційного оцінювання студентів) у існуючій п'ятибальній системі:

Модульна рейтингова оцінка (у балах)	Оцінка
25 – 30	«відмінно»
20 – 24	«добре»
16 – 19	«задовільно»

0 – 15	«незадовільно»
--------	----------------

Семестрове оцінювання студента реалізується в процесі визначення його рейтингу в 100-бальній системі:

Семестрова рейтингова оцінка (у балах)	Оцінка
87 – 100	«відмінно»
70 – 86	«добре»
50 – 69	«задовільно»
0 – 49	«незадовільно»

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, у статті розглянуті дидактичні складові МПТ, які сприяють підвищенню якості підготовки сучасного спеціаліста, його конкурентоспроможності на ринку, а в довготерміновій перспективі – підготовці спеціаліста, який вміє систематично оновлювати свої знання та знаходити їх практичне застосування.

Наступна публікація буде присвячена аналізу результатів ефективності використання МПТ.

Використана література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання: Навчальний посібник. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія. Підручник. – К.: “Либідь”, 1998. – 560 с.
3. Андрусь О.І. Пошук інноваційних підходів до економічної підготовки студентів технічного університету. Перспективи і проблеми підготовки викладачів економічних дисциплін. // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-теоретичної конференції аспірантів та вчених. – Переяслав-Хмельницький: Видавництво “Підручники та посібники”, 2003.
4. Андрусь О.І. З досвіду впровадження модульно-рівневої технології економічної підготовки студентів технічного університету. Наукові записки: Збірник статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / Укл. П.В. Дмитренко, Л.Л. Макаренко. – К.: НПУ, 2003. – Випуск LI (51).
5. Андрусь О.І. Освітні інноваційні технології: шляхи пошуку. Внесок академіка В.І. Вернадського в дослідження проблем розвитку та розміщення продуктивних сил: Матеріали науково-практичної конференції 12-13 березня 2003 р., м. Київ / За ред. С.І. Дорогунцова / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2003. – Ч. 1.
6. Андрусь О.І. Інноваційні підходи до економічної підготовки студентів технічного університету. Інноваційні підходи до економічної підготовки студентів технічного університету. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Динаміка наукових досліджень 2003”. Том 30. Педагогіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. – 108с. ISBN 966-7191-85-0.
7. Андрусь О.І. Формування особистості фахівця. / Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти: Науково-методичний збірник / Ред. кол.: І.А.Зязюн /голова /та ін. – К., 1994. – 384 с.
8. Профессиональная педагогика. / Гл. ред. Батышев С.Я. – М., 1997.
9. Боденхаммер Б., Холл М. НПП-практик: полный сертифицированный курс: Учебник по НПП. – СПб.: «Прайм-Еврознак», 2003. – 272 с.

10. Гузеев В.В. Образовательные технологии: от приема до философии. – М.: Высшая школа, 1996.
11. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. – М.: Высшая школа, 1986.
12. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: Учеб. Пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001.
13. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. – М., 1997.
14. Фурман А.В. Модульно-розвивальне навчання. Принципи, умови, забезпечення. – К.: Правда Ярославичів, 1997. – 340 с.
15. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998.
16. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики. – М., 1998.
17. Теоретические основы процесса обучения / Под ред В.В. Краевского, И.Я. Лернера. – М., 1989.
18. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. Монографія / За ред. С.О.Сисоевої. – АПН України. ПППО, 2001.
19. Чошанов М.А. Дидактическое конструирование гибкой технологии обучения // Педагогика – № 2. – 1997.
20. Шадриков В.Д. Психологический анализ деятельности как системы // Психологический журнал. – 1980. Т. 1. – № 3. – С. 36.
21. Хон Р.Л. Педагогическая психология. Принципы обучения. – М.: Деловая книга, 2002. – 736 с.

Аннотация

В статье рассмотрены вопросы теории и практики использования модульно-проектирующей технологии экономической подготовки студентов Национального технического университета «Киевский политехнический институт».

Башинська Т.
Інститут педагогіки АПН України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПОСОБІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ Й УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ “ДІАЛОГУ КУЛЬТУР”

На сучасному етапі розвитку освіти України в педагогічній науці і практиці тривають пошуки особистісно зорієнтованих систем навчання. В ході реформування початкової школи особливо актуальною визначилася проблема взаємодії учасників навчально-виховного процесу, що зумовлює потребу у виявленні, науковій розробці та апробації ефективних способів організації взаємодії вчителя й учнів у навчально-виховному процесі.

Уточнимо основні поняття. З'ясовано, що взаємодія--процес безпосереднього чи опосередкованого впливу вчителя й учнів один на одного, який породжує їх взаємну обумовленість і зв'язок, взаємоперехід, взаємотворчість. У психолого-педагогічних дослідженнях, термін “педагогічна взаємодія” позначається різними поняттями: